

Accountantsverslag 2024

Definitief concept, 3 juni 2025

Gemeente Wassenaar

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Wassenaar
Postbus 499
2240 AL WASSENAAR

info@verstegenaccountants.nl
www.verstegenaccountants.nl

Ref.:

Geachte leden van de gemeenteraad,

Overeenkomstig uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2024 van Gemeente Wassenaar (verder genoemd: Wassenaar) gecontroleerd. In overeenstemming met artikel 213 van de Gemeentewet en Controlestandaard 260 Communicatie met de met governance belaste personen, brengen wij verslag aan u uit over onze bevindingen.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT en het Controleprotocol van Wassenaar, vastgesteld door de gemeenteraad op 16 september 2024. Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel vastgesteld op € 947.000 en de rapporteringstolerantie voor dit accountantsverslag op € 50.000.

Ter informatie en ter identificatie vermelden wij de belangrijkste bedragen zoals die blijken uit de door ons gecontroleerde jaarrekening 2024 en het bedrag van de door ons gehanteerde materialiteit bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole:

Gemeente Wassenaar (x € 1.000)	2024	2023
Jaarrekening		
Balanstotaal	€ 88.932	€ 96.583
Eigen vermogen	€ 57.188	€ 58.439
Totaal lasten inclusief reservemutaties	€ 94.747	€ 89.459
Totaal baten inclusief reservemutaties	€ 95.712	€ 88.540
Resultaat (na mutaties in de reserves)	€ 965 (voordelig)	€ 920 (nadelig)
Materialiteit		
Materialiteit (afgerond)	€ 947	€ 894

Het college heeft de jaarrekening 2024 vastgesteld op 27 mei 2025 en aangeboden aan de gemeenteraad voor goedkeuring. De jaarrekening is goedgekeurd door de gemeenteraad op 8 juli 2025.

Het is de verantwoordelijkheid van het college van Wassenaar om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Wet normering topinkomens (WNT) en de daarop berustende bepalingen. Het college is tevens verantwoordelijk voor de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het college heeft in de jaarrekening 2024 op pagina 176 de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen en heeft in de paragraaf Bedrijfsvoering in het jaarverslag 2024 op pagina 112 de belangrijkste bevindingen, afwijkingen en verbeterpunten nader toegelicht. Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring over de getrouwheid van de jaarrekening te verstrekken.

Onze bevindingen hebben wij op 28 mei 2025 voorgelegd aan uw organisatie. Op 10 juni 2025 hebben wij onze bevindingen toegelicht aan de Subcommissie P&C.

In het geval dat de door ons gecontroleerde jaarrekening nog wordt gewijzigd, verzoeken wij u om zo snel mogelijk contact met ons op te nemen over de dan ontstane situatie

Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid af te geven bij de jaarrekening 2024, mits deze ongewijzigd wordt vastgesteld door de gemeenteraad. Dit leidt indirect tot een oordeel over de rechtmatigheid van alle baten, lasten en balansmutaties, via ons getrouwheidsoordeel over de rechtmatigheidsverantwoording.

Wij benadrukken dat dit accountantsverslag uitsluitend is bedoeld om u te informeren over onze controlebevindingen en aanbevelingen. Belanghebbenden kunnen u vragen om een afschrift van onze rapportage(s) voor hun beoordeling van de financiële stand van zaken van Wassenaar en van de risico's in haar bedrijfsvoering. Wij benadrukken dat wij niet aansprakelijk zijn voor eventuele gevolgen van externe verspreiding.

Wij vertrouwen erop u met dit verslag voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid om het nader toe te lichten.

W.P. (Wayne) de Vries RA

INHOUDSOPGAVE

1. Gemeente Wassenaar in beeld	5
2. Onze belangrijkste boodschappen aan Wassenaar	8
2.1. Goedkeurende controleverklaring getrouwheid	8
2.2. Rechtmatigheidsverantwoording	8
2.3. Belangrijkste bevindingen interne beheersing	9
3. Vermogen, resultaat en continuïteit	10
3.1. Analyseresultaat en resultaatontwikkeling	10
3.2. Financiële positie en continuïteit	10
3.3. Weerstandsvermogen	11
4. Jaarverslag	12
5. Controlebevindingen bij de jaarverslaglegging 2024	13
5.1. Rechtmatigheid	13
5.2. Verhuren en pachten	17
5.3. Sociaal domein	17
5.4. Onderhoudsvoorzieningen	17
5.5. WNT-verantwoording	18
5.6. SiSa-verantwoording	19
5.7. IT-beheersing	20
5.8. Verwerking van geconstateerde afwijkingen rechtmatigheid en getrouwheid	21
6. Overige onderwerpen	22
6.1. Naleving van wet- en regelgeving en frauderisicobeheersing	22
6.2. Verplichte rapportering fraude en continuïteit in onze controleverklaring	23
6.3. Het verloop van onze controlewerkzaamheden	24
6.4. Onafhankelijkheid	25
6.5. Duurzaamheid	25
7. Slot	26
Bijlage 1 – SiSa bijlage 2024 Wassenaar	27
Bijlage 2 – Belangrijkste bevindingen geautomatiseerde gegevensverwerking (IT)	32

1. Gemeente Wassenaar in beeld

In onderstaand overzicht geven wij een totaalbeeld van de financiële positie en interne beheersing van Wassenaar met verwijzingen naar de verdere uitwerking in dit verslag.

De onder “Financiële positie” opgenomen signalering is uitsluitend een cijfermatige berekening en aansluiting en is geen kwaliteitsaanduiding. De gehanteerde normen onder “Norm” zijn algemene, bruikbare normen waaraan wij Wassenaar toetsen.

	Geen noemenswaardige bevindingen		Tekortkomingen en/of aandachtspunten met een verhoogd risico/verhoogde impact
	Geen tekortkomingen, wel relevante bevindingen en/of aandachtspunten		Tekortkomingen en/of aandachtspunten met een hoog risico/grote impact
	Beperkte tekortkomingen en/of bijzondere aandachtspunten		

Onderwerp	Bevindingen 2024	Norm/ paragraaf	Signalering	
			2024	2023
FINANCIËLE POSITIE				
Saldo van baten en lasten	Saldo van baten en lasten (€1.251.000 nadelig) als % van totale baten (€ 92.506.000).	> 0% < 0% < -2%		
Gerealiseerde resultaat	Resultaat na reservemutaties (€ 965.000 voordelig) als % van totale baten (€ 92.506.000).	> 0% < 0% < -2%		
Vermogenspositie	Eigen vermogen (€ 57.188.000) als % van totale baten (€ 92.506.000).	> 50% > 25% < 25%		
Vermogenspositie	Eigen vermogen (€ 57.188.000) als % van totaal vermogen (€ 88.932.000).	> 30% > 10% < 10%		
Weerstandsvermogen	Het beschikbare weerstandsvermogen als factor van de benodigde weerstandscapaciteit bedraagt 10,4 (2023: 13,4). Deze ratio kwalificeert Wassenaar als uitstekend.	> 1,5 > 1,0 < 1,0		

Onderwerp	Bevindingen 2024	Norm/ paragraaf	Signalering	
			2024	2023
INTERNE BEHEERSING				
Verslagleggings- en controleproces	De samenwerking tussen uw organisatie en Verstegen is goed, prettig en constructief verlopen. Naar aanleiding van onze controle zijn afwijkingen geconstateerd, ook met effect op vermogen en resultaat. In de jaarstukken 2024 versie 27 mei 2025 zijn buiten de gerapporteerde bevindingen alle tekstuele als cijfermatige correcties naar aanleiding van onze controle doorgevoerd, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording. In de jaarrekening 2024 is de door de raad vastgestelde financiële verordening 2023 (24 oktober 2023) als uitgangspunt gehanteerd.	6.3		
Risicobeheersings- en controlesysteem	Het evalueren van risico's en beheersingsmaatregelen heeft voldoende de aandacht in de planning- en control cyclus. Dit is ook voldoende zichtbaar en aantoonbaar in de periodieke voortgangsrapportages hierover. Voor de komende periode is verdere (door)ontwikkeling en formalisatie van de fraude-risicoanalyse nodig, evenals een nadrukkelijke verankering van de fraudepreventie in de verbijzonderde interne controle van de gemeente. Wassenaar heeft een overkoepelend integriteitsbeleid en M&O beleid opgesteld.	6.1		
Verbijzonderde interne controle	Wassenaar verricht verbijzonderde interne controle (VIC) voor de belangrijkste (financiële processen.	2.3		

Onderwerp	Bevindingen 2024	Norm/ paragraaf	Signalering	
			2024	2023
	In de loop van 2024 heeft Wassenaar de uitvoering van de VIC in eigen beheer genomen, dit is positief. De VIC wordt uitgevoerd op basis van een risicoanalyse, interne beheersingsmaatregelen in het proces en duidelijke werkprogramma's. Wij zien aandachtspunten en verbetermogelijkheden voor de verdere doorontwikkeling van de VIC.			
Rechtmatigheid	Uit de rechtmatigheids-verantwoording blijkt dat de omvang van rechtmatigheidsfouten van Wassenaar hoger zijn dan de daarvoor gestelde grens. Gecorrigeerd voor acceptabele begrotingsafwijkingen komen de rechtmatigheidsfouten lager uit dan de daarvoor gestelde grens.	5.1		
Verhuren en pachten	Wij signaleren aandachtspunten in de interne beheersing gericht op de juistheid en volledigheid van de opbrengstverantwoording uit verhuren pachten. Dit leidt tot een onzekerheid over de volledige verantwoording van de verhuurbaten in 2024.	5.2		
Sociaal domein (Wmo en Jeugd)		5.3		
Onderhoudsvoorzieningen	Wij signaleren een aantal bevindingen bij de verantwoorde onderhoudsvoorzieningen per ultimo 2024. Daarnaast zijn er ook aandachtspunten voor 2025 benoemd.	5.4		n.v.t.

Onderwerp	Bevindingen 2024	Norm/ paragraaf	Signalering	
			2024	2023
Single information, Single audit (SiSa)	Wij signaleren aandachtspunten in de interne beheersing voor wat betreft de getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten, baten en balansposities die verband houden met de SiSa-regelingen.	5.5		

2. Onze belangrijkste boodschappen aan Wassenaar

2.1. Goedkeurende controleverklaring getrouwheid

Wij geven bij de jaarrekening 2024 van Wassenaar een goedkeurende controleverklaring af voor getrouwheid. De jaarrekening is vastgesteld door het college en ongewijzigd goedgekeurd door de gemeenteraad. De accountantscontrole over verslagjaar 2024 leidt hiermee indirect tot een oordeel over de rechtmatigheid van alle baten, lasten en balansmutaties, via een getrouwheidsoordeel over de rechtmatigheidsverantwoording.

Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening 2024 als geheel vastgesteld op € 947.000 voor fouten en € 2.841.000 voor onzekerheden. De berekening hebben wij verricht conform het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) gebaseerd op 1% van de totale werkelijke lasten over 2024 inclusief de toevoegingen aan de reserves. De rapporteringstolerantie voor dit accountantsverslag zoals benoemd in het controleprotocol 2024 is vastgesteld op € 50.000.

Afwijkingen als gevolg van fraude of fouten zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

De getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage 2024 is door ons vastgesteld.

2.2. Rechtmatigheidsverantwoording

Op pagina 176 van de jaarrekening 2024 is de rechtmatigheidsverantwoording van het college opgenomen. Het college heeft conform de financiële verordening 2023 1% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves als verantwoordingsgrens gehanteerd. Uit de rechtmatigheidsverantwoording blijkt dat er rechtmatigheidsfouten boven deze verantwoordingsgrens zijn geconstateerd.

In de paragraaf bedrijfsvoering als onderdeel van het jaarverslag 2024 is een nadere toelichting opgenomen ten aanzien van de rechtmatigheid en zijn rechtmatigheidsfouten en/of -onduidelijkheden boven de door de gemeenteraad vastgestelde rapportagegrens van € 50.000 toegelicht.

In dit accountantsverslag hebben wij onze bevindingen bij de rechtmatigheidsverantwoording nader uitgewerkt. Op grond van onze controle zijn wij van oordeel dat de rechtmatigheidsverantwoording 2024 een getrouw beeld geeft.

2.3. Belangrijkste bevindingen interne beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij een interim-controle uitgevoerd. Onze bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot de interne beheersingsmaatregelen hebben wij gerapporteerd in onze managementletter over 2024 van 15 januari 2025.

Vanuit onze controleopdracht hebben wij de kwaliteit beoordeeld van de interne beheersingsmaatregelen die een directe relatie hebben met de externe verslaglegging en jaarrekening van Wassenaar.

Wassenaar verricht verbijzonderde interne controle (hierna: VIC) voor de belangrijkste processen van de gemeente. Deze verbijzonderde interne controles zijn voor uw organisatie van belang omdat ze inzicht geven in de kwaliteit van de belangrijkste processen en de naleving van de rechtmatigheidseisen waaraan Wassenaar moet voldoen, voorafgaand aan onze controle.

In de loop van 2024 heeft Wassenaar de uitvoering van de VIC in eigen beheer genomen, dit is positief. De VIC is ten opzichte van voorgaand jaar eerder afgerond. Daarnaast zijn de lijnen binnen de organisatie nu korter. De VIC rapportage 2024 is besproken met het management waarbij verdere verbeterpunten zijn afgesproken.

Voor onze (externe) controle van Wassenaar maken wij, conform onze afspraken met de gemeente en onze controleaanpak, gebruik van uitgevoerde verbijzonderde interne controle en zijn deze werkzaamheden ondersteunend aan onze controle. Dat betekent dat onze accountantscontrole uitgaat van een gegevensgerichte controleaanpak, waarbij de VIC van Wassenaar van goede kwaliteit is en op tijd gereed is om er tijdens onze controle gebruik van te maken.

De VIC controlewerkzaamheden worden door de gemeente vooralsnog gegevensgericht en achteraf uitgevoerd, hierin zien wij mogelijkheden voor een verdere doorontwikkeling van de VIC.

Wij vinden dat er binnen Wassenaar – rekening houdend met de aard en omvang van de (administratieve) organisatie – geen sprake is van ernstige tekortkomingen in de voor de jaarrekeningcontrole relevante interne beheersings-maatregelen. Enkele van onze bevindingen en aanbevelingen behoeven aandacht.

3. Vermogen, resultaat en continuïteit

3.1. Analyseresultaat en resultaatontwikkeling

Het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna; BBV) is voor Wassenaar het geldende verslaggevingsstel. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Het is niet toegestaan baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen te muteren. Mutaties in het eigen vermogen vinden plaats op basis van besluitvorming door de raad.

De jaarrekening 2024 van Wassenaar is opgesteld in overeenstemming met het van toepassing zijnde model. Bij de jaarrekening 2024 is een SiSa-bijlage gevoegd voor de SiSa-regelingen. In paragraaf 5.6 in dit verslag gaan wij hier nader op in.

De jaarrekening 2024 geeft een eigen vermogen aan per 31 december 2024 van € 57,2 (2023: € 58,4 mln.) inclusief een voordelig resultaat na mutaties in de reserves over 2024 van € 965.000 (nadelig resultaat 2023: € 920.000).

De opbouw van het rekeningresultaat 2024 (in Euro) is als volgt:

Wassenaar (x € 1.000)	Begroting 2024	Gewijzigde begroting 2024	Realisatie 2024	Realisatie 2023
Baten	85.971	90.765	92.506	85.960
Lasten	88.320	94.495	93.757	88.495
Saldo van baten en lasten	-2.349	-3.730	-1.251	-2.535
Onttrekkingen aan reserves	2.382	3.946	3.206	2.580
Toevoegingen aan reserves	0	1.240	990	964
Saldo reservemutaties	2.382	2.706	2.216	1.616
Resultaat na reservemutaties	32	-1.024	965	-920

De omvang van het eigen vermogen is in 2024 afgenomen met een bedrag van € 1.251.000.

Het verschil kent diverse oorzaken. Voor een analyse van de verschillen per programma tussen begroting en realisatie verwijzen wij naar de programma-verantwoording in de jaarrekening op pagina 9. Voor een uitgebreide toelichting op de toevoegingen aan en onttrekkingen van de reserves wordt verwezen naar de toelichting op het Eigen vermogen op pagina 140 van de jaarrekening.

3.2. Financiële positie en continuïteit

Wassenaar heeft voldoende aandacht voor de financiële uitdagingen en voor politiek-bestuurlijke beslissingen over inhoudelijke uitdagingen die Wassenaar te wachten staat.

De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. Het college van Wassenaar bevestigt dat er geen twijfel bestaat ten aanzien van de financiële omvang van het vermogen van Wassenaar om de continuïteit te waarborgen. Wij hebben de continuïteitsveronderstelling als basis voor de jaarrekening 2024 beoordeeld en wij kunnen ons verenigen met de toepassing van de continuïteitsveronderstelling in de jaarrekening.

Onderstaand overzicht, overgenomen uit de jaarstukken 2024 van Wassenaar (pagina 91) geeft aan de hand van financiële kengetallen en ratio's een beeld van de financiële positie van Wassenaar per balansdatum, de (financiële) ontwikkeling in het eigen vermogen, de schuldpositie en overige indicatoren van Wassenaar per balansdatum.

Prognosemodel	Indicatoren Wassenaar (%)			Normen VNG (%)		
Kengetallen:	2023	2024		Voldoende	Matig	Onvoldoende
	Verslag	Begroting primair	Verslag			
1a. Netto schuldquote	-20	-14	-10	<100	>100 / <130	>130
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	-26	-19	-16			
2. Solvabiliteitsratio	61	63	64	>50	<50 / >30	<30
3. Structurele exploitatieruimte	-1,4	0	-2,7	>0,6	<0,6 / >0	0
4. Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Geen norm		
5. Belastingcapaciteit	167	164	164	<100	>100 / <120	>120

We merken op dat de kengetallen over het algemeen in lijn liggen met 2023. Wassenaar licht toe dat financiële positie van de gemeente over het algemeen goed is.

3.3. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van Wassenaar heeft de aandacht van management, college en gemeenteraad.

Risicomanagement vindt onder andere plaats in de vorm van een risicotabel, waarin Wassenaar de risico's in beeld brengt en periodiek monitort. In de jaarstukken 2024 is een risicotabel opgenomen in de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

Ook de structurele exploitatieruimte is in deze paragraaf uitgewerkt. Dit kengetal geeft aan welke ruimte de gemeente heeft om eigen lasten te dragen. In de jaarrekening is aangegeven dat de structurele exploitatieruimte een negatief percentage (-2,7%) heeft over 2024 en daarmee gedaald is ten opzichte van 2023 (-1,4%).

Op basis van de huidige inzichten schat Wassenaar in dat per eind 2024 volgens de vermelde risicotabel op pagina 86 van de jaarrekening, een onderbouwde kans bestaat dat een bedrag van € 4.937.000 noodzakelijk is om aan de zo reëel mogelijk ingeschatte financiële structurele risico's weerstand te bieden. Voor een nadere specificatie verwijzen we naar de tabel in de jaarstukken 2024.

Vervolgens is de beschikbare weerstandscapaciteit afgezet tegen weerstandscapaciteit die benodigd zou moeten zijn. Op grond van deze analyse is een weerstandscapaciteit van € 51,3 miljoen beschikbaar (2023: € 52,9 miljoen).

De beschikbare ratio weerstandsvermogen komt uit op 10,4 (2023: 13,4). In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is vermeld dat de berekende ratio weerstandsvermogen van Wassenaar op basis van de waarderingstabel weerstandsvermogen (bron: Nederlands Adviesbureau Risicomanagement) valt in de waarderings-categorie A 'Uitstekend'.

Gezien het risicoprofiel van Wassenaar adviseren wij u de ontwikkeling van de risico's en de ontwikkeling van de reserves die aangewezen zijn als dekking van de risico's tussentijds en nauwlettend te blijven volgen.

Hoewel er geen harde norm is voor de gewenste omvang van het weerstandsvermogen, kan worden gesteld dat uw gemeente ruim voldoende weerstandscapaciteit bezit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen.

4. Jaarverslag

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken 2024 andere informatie, die bestaat uit:

- Voorwoord;
- Leeswijzer;
- Jaarverslag, bestaande uit programma's en paragrafen;

Wassenaar publiceert bij de jaarrekening bijlagen die betrekking hebben op:

- Bestuursovereenkomst: Structuur Staat van de gemeente;
- Overzicht over te hevelen en af te sluiten kredieten.

Wij hebben de overige informatie gelezen en vastgesteld dat de daarin opgenomen informatie niet strijdig is met de jaarrekening of onze controlebevindingen. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten uit het BBV en de Nederlandse Standaard 720 Nadere Voorschriften Controlestandaarden en de verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot andere informatie. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het jaarverslag en andere informatie mag geen ander beeld oproepen bij de lezer dan de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag 2024 van Wassenaar de vereiste informatie in voldoende mate weergeeft en niet strijdig is met de jaarrekening of onze controlebevindingen.

5. Controlebevindingen bij de jaarverslaglegging 2024

5.1. Rechtmatigheid

5.1.1. Stand van zaken wetgeving

Boekjaar 2023 was het eerste jaar waarin Wassenaar in lijn met adviezen van de commissie BBV een rechtmatigheidsverantwoording heeft opgenomen in de jaarrekening. Het wettelijk kader om dit te doen was de gewijzigde Gemeentewet. Het BBV en het BADO waren bij het vaststellen van de jaarrekening 2023 nog niet aangepast. Voor boekjaar 2024 is dit nog steeds de situatie. De NBA heeft door middel van Alert 48 richtlijnen gegeven om hier mee om te gaan. Voor boekjaar 2024 dient Wassenaar de rechtmatigheidsverantwoording conform de jaarrekening 2023 vorm te geven.

5.1.2. Wijziging wetgeving 2025

Op 21 maart 2025 is het [besluit](#) genomen om het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) aan te passen. De belangrijkste wijzigingen hierbij zijn het verder verankeren van de rechtmatigheidsverantwoording in de wet- en regelgeving. In de besluiten zijn twee wijzigingen opgenomen die voor boekjaar 2025 actie vereisen van gemeenten en gemeenschappelijke regelingen:

- De gemeenteraad stelt de verantwoordingsgrens vast op ten hoogste 2% van de totale lasten, exclusief de toevoegingen aan de reserves.
- Voor de uitvoering van de accountantscontrole tot en met 2024 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten 1% van de totale lasten verhoogd met de reservetoevoegingen en voor onzekerheden in de uitvoering van de controle 3%. In de wijziging vervalt het onderscheid tussen fouten en onzekerheden. Voortaan zal worden uitgegaan van één percentage, namelijk van 2%, om te bepalen of een aangepast oordeel over de financiële overzichten noodzakelijk is. Dit leidt vanaf boekjaar 2025 tot de volgende toleranties:

Materialiteit	Goedkeurende verklaring	Verklaring met beperking	Verklaring van oordeelonthouding/Afkeurende verklaring
Afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle	≤ 2%	>2% – ≤ 4%	> 4%

Voor boekjaar 2025 betekent dit dat de volgende stukken herzien moeten worden, waarbij de nieuwe toleranties gehanteerd dienen te worden:

- Financiële verordening (212)
- Controleprotocol

- Eventuele overige stukken waarin nog oude percentages worden genoemd, zoals een intern controleplan

5.1.3. **Rechtmatigheidsafwijkingen 2024**

In de rechtmatigheidsverantwoording 2024 in de jaarrekening heeft het college de rechtmatigheidsafwijkingen opgenomen en de afwijkingen die daarvoor in aanmerking komen nader toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Hieronder hebben wij het kader van de gemeenteraad voor de rechtmatigheidscontrole opgenomen waaraan Wassenaar moet voldoen. Het kader is uitgebreid met de normen waaraan de accountant moet voldoen.

Onderwerp	Percentage/norm	Bedrag
Totale lasten 2024	n.v.t.	€ 93.757.000
Realisatie volgens Jaarrekening 2024		
Toevoegingen aan de reserves 2024	n.v.t.	€ 990.000
Realisatie volgens Jaarrekening 2024		
Basis voor berekening goedkeuringstolerantie getrouwheid en verantwoordingsgrens rechtmatigheid	n.v.t.	€ 94.747.000
Accountant		
Materialiteit BADO voor getrouwheidsfouten	1%	€ 947.000
Materialiteit BADO voor onzekerheden in de controle	3%	€ 2.841.000
Rapporteringstolerantie voor toelichting getrouwheidsfouten en onzekerheden in de controle in het accountantsverslag	Controleprotocol	€ 50.000
Rechtmatigheid		
Verantwoordingsgrens (regulier) voor de financiële rechtmatigheidstoetsing, vastgesteld door de gemeenteraad	1%	€ 947.000
Verantwoordingsgrens (regulier) voor het bestuurlijk relevant onderwerp, vastgesteld door gemeenteraad (Rapporteringsgrens voor individuele rechtmatigheidsfouten en rechtmatigheidsonduidelijkheden in de paragraaf Bedrijfsvoering)	Vast bedrag	€ 50.000

Rechtmatigheidsafwijking	Rechtmatigheidsfout	Rechtmatigheids-onduidelijkheid	Waarvan acceptabel	Waarvan niet-acceptabel
Begrotingscriterium				
Overschrijdingen lasten	1.347.000	0	1.347.000	0
Onderschrijdingen lasten en afwijkingen baten	326.000	0	N.v.t.	326.000
Overschrijdingen investeringskredieten	78.000	0	N.v.t.	78.000
Subtotaal begrotingscriterium	1.751.000	0	1.347.000	404.000
Voorwaardencriterium				
Europese aanbesteding	0	0	N.v.t.	0
Subsidieverlening	117.000	0	N.v.t.	117.000
Subtotaal voorwaardecriterium	117.000	0	N.v.t.	117.000
TOTAAL	1.868.000	0	1.347.000	521.000

Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording getrouw is. Alle onrechtmatigheden zijn verwerkt in de rechtmatigheidsverantwoording 2024.

5.1.4. Begrotingsonrechtmatigheid

Onderdeel van de (interne) rechtmatigheidscontrole en de rechtmatigheidsverantwoording is begrotingsrechtmatigheid. In het kader van de begrotingsrechtmatigheid beoordeelt Wassenaar de begrotingsafwijkingen per taakveld voor zowel de lasten en de baten als de afwijkingen op investeringskredieten.

Over 2024 heeft Wassenaar volgens de gewijzigde begroting 2024 € 95,7 miljoen aan lasten na bestemming begroot (primitieve begroting 2024 € 88,3 miljoen) tegenover € 94,7 miljoen aan werkelijke lasten na bestemming (2023: € 89,5 miljoen). Aan baten heeft Wassenaar over 2024 een bedrag geraamd van € 94,7 miljoen volgens de gewijzigde begroting (primitieve begroting 2024 € 88,3 miljoen), tegenover € 95,7 miljoen aan werkelijke baten (2023: € 88,5 miljoen).

Wassenaar kent meerdere programma's. Op deze programma's is in 2024 sprake van de volgende begrotingsafwijkingen op de lasten en de baten:

Programma	Werkelijk 2024	Begroot (na wijziging) 2024	Afwijking begroting 2024
Lasten			
P1 Veiligheid en handhaving	4.335.000	4.411.000	- 76.000 (onderschrijding)
P2 Mens en maatschappij	40.543.000	42.244.000	-1.701.000 (onderschrijding)
P3 Bestuur en middelen	23.341.000	21.994.000	1.347.000 (overschrijding)
P4 Fysieke leefomgeving	6.036.000	6.089.000	-53.000 (onderschrijding)
P5 Natuur, klimaat en mobiliteit	19.502.000	19.756.000	-254.000 (onderschrijding)
Baten			
P1 Veiligheid en handhaving	110.000	102.000	8.000 (overschrijding)
P2 Mens en maatschappij	12.036.000	13.182.000	-1.146.000 (onderschrijding)
P3 Bestuur en middelen	63.914.000	62.939.000	975.000 (overschrijding)
P4 Fysieke leefomgeving	2.392.000	2.728.000	-336.000 (onderschrijding)
P5 Natuur, klimaat en mobiliteit	14.054.000	11.814.000	2.240.000 (overschrijding)

In 2024 is sprake van de volgende (begroting)afwijkingen op de investeringskredieten:

Afwijkingen kredieten van gerealiseerde investeringen	Bedrag
2021 Verkeersmaatregelen verbeteren leefomgeving	78.000

Voor de afwijkingen op de lasten en de baten per programma verwijzen wij naar de paragraaf bedrijfsvoering van het Jaarverslag 2024, waarin de analyse begrotingsrechtmatigheid is opgenomen op pagina's 114 tot 119.

In de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de commissie BBV is een nadere duiding gegeven aan het begrip Begrotingsonrechtmatigheid:

1. Er is hiervan sprake als het college bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door de raad vastgestelde budgetten voor wat betreft de lasten of investeringsbudgetten overschrijdt.
2. Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die niet door de raad zijn vastgesteld voor het einde van het boekjaar.
3. Bij overschrijdingen van lasten of investeringskredieten en ook bij lagere/hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig* met begrotingswijzigingen is aangepast.

Het derde onderdeel is een uitbreiding van het begrip begrotingsonrechtmatigheid.

*Hoe niet tijdig wordt geïnterpreteerd, wordt bepaald door de 'spelregels' tussen het de raad en het college. De spelregels met betrekking tot het informeren en vaststellen van begrotingswijzigingen bij overschrijdingen van lasten en investeringsbudgetten (kredieten) en bij lagere/hogere baten ten opzichte van de begroting zijn veelal in de financiële verordening art. 212 Gemeentewet opgenomen.

Voor de melding en toelichting op de begrotingsafwijkingen per programma voor zowel de lasten en de baten als de afwijkingen op investeringskredieten verwijzen wij naar uw inhoudelijke analyse in de jaarrekening 2024. Wassenaar heeft in de paragraaf bedrijfsvoering en in de rechtmatigheidsverantwoording de afwijkingen gewogen en bepaald welke afwijkingen rechtmatig zijn, onrechtmatig zijn en welke onrechtmatigheden volgens het beleid van de raad acceptabel worden verklaard.

Voor de toelichting op de begrotingsafwijkingen per programma voor zowel de lasten en de baten als de afwijkingen op investeringskredieten verwijzen wij naar uw inhoudelijke analyses in de jaarrekening in de programmaverantwoording en bijlage 2 (Overzicht over te hevelen en af te sluiten kredieten). Wassenaar heeft in de paragraaf bedrijfsvoering de afwijkingen gewogen en bepaald welke afwijkingen rechtmatig zijn, onrechtmatig zijn en welke onrechtmatigheden volgens het beleid van de gemeenteraad acceptabel worden verklaard.

5.1.5. (Europese) aanbesteding

Onderdeel van het vastgestelde normenkader van Wassenaar zijn regels en voorschriften ten aanzien van Europese aanbestedingsregels. Wassenaar controleert of juiste naleving van deze Europese (EU) aanbestedingsregels heeft plaatsgevonden. Deze controle is een belangrijk onderdeel van de (interne) rechtmatigheidscontrole en van de rechtmatigheids-verantwoording.

Wassenaar ziet voorafgaand aan aanbestedingen toe dat bij het aangaan van nieuwe opdrachten de regels ten aanzien van EU-aanbesteding strikt worden nageleefd. Tijdens onze controle en de gesprekken met uw organisatie hierover hebben wij vastgesteld dat dit bewustzijn aanwezig is en dat wij deze aandacht terugzien in uw organisatie op meerdere momenten in het jaar. Uit de (verbijzonderde) interne rechtmatigheidscontrole zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd. Op basis van onze externe controle komen wij op dezelfde conclusie.

 Wij constateren dat er inkooporders zijn waar wordt afgeweken van het interne inkoop- en aanbestedingsbeleid. In zo'n geval wordt een opdracht bijvoorbeeld enkelvoudig gegund, in plaats van meervoudig onderhands. Dit maakt het risico dat vervolgens ook van de Europese aanbestedingsregels wordt afgeweken groter. Wij adviseren de interne beheersing hierop aan te scherpen.

5.2. Verhuren en pachten

Over 2024 heeft Wassenaar baten uit verhuren en pachten gerealiseerd voor een bedrag van circa € 1.252.000. Tijdens het opstelproces van de jaarrekening beschikte Wassenaar niet over voldoende controle-informatie om de volledigheid van deze baten vast te kunnen stellen. Omdat een totaalanalyse bij Wassenaar ontbreekt, hanteren wij een ingeschatte onzekerheid op onvolledige verhuuropbrengsten in 2024 van 20% (2023: 20%). Voor dit proces voert de gemeente geen VIC uit en wordt geen VIC-rapportage opgesteld. Het bedrag van afgerond € 250.000 merken we aan als onzeker en nemen wij mee in onze foutenevaluatie.

In het afgelopen jaar zijn stappen gezet om een beheerapplicatie en vastgoedmanagementsysteem aan te schaffen en in te richten. Het is de bedoeling dat beide applicaties geautomatiseerd onderling informatie gaan uitwisselen. Met het vastgoedmanagementsysteem wil Wassenaar de volledigheid van baten uit verhuren en pachten in de toekomst kunnen waarborgen.

5.3. Sociaal domein

Volgt in de definitieve versie van dit verslag zodra de informatie van de externe samenwerkingspartijen is ontvangen door Wassenaar.

5.4. Onderhoudsvoorzieningen

Om een onderhoudsvoorziening te kunnen vormen en actualiseren is het van belang dat er een actueel meerjaren onderhoudsplan (MJOP) aan een voorziening ten grondslag ligt. In het MJOP worden de te doteren bedragen opgenomen en wordt een raming gemaakt van de te voorziene uitgaven. Wassenaar heeft het afgelopen jaar een deel van de MJOP's geactualiseerd, daarnaast heeft Wassenaar voor het huidige jaar een opgave om de resterende MJOP's te actualiseren en vast te stellen voorafgaand aan de jaarrekening 2025.

In 2024 is een vergoeding van €1,5 miljoen ontvangen van de Provincie Zuid-Holland voor de afkoop van het eeuwigdurend beheer en onderhoud van een weg. Wassenaar heeft de intentie om op basis van deze vergoeding en het uit te voeren onderhoud het MJOP voor onderhoud wegen te actualiseren. Daarbij moet worden aangetekend dat op basis van de verslaggevingsregels (BBV) eenmalige dotaties aan dit type voorziening niet is toegestaan. De dotatie dient volgens het BBV op een jaarlijks gelijkblijvend niveau te worden bepaald voor de looptijd van het MJOP.

Bij de controle van de jaarrekening 2024 hebben wij geconstateerd dat er momenteel geen MJOP is voor de voorziening onderhoud en aanpassingen gymnastieklokalen. Conform de begroting is er in 2024 € 56.000 gedoteerd aan de voorziening. Omdat Wassenaar en wij als accountant zonder MJOP echter niet kunnen vaststellen of de voorziening daadwerkelijk nodig is, dan wel toereikend is, hebben wij het saldo van de voorziening voor onze controle van € 262.000 als onzeker aangemerkt.

In 2024 is het Integraal Waterketenplan (IWPK) 2024-2028 vastgesteld. Op basis van dit plan had de dotatie in 2024 aan de spaarvoorziening riolering verhoogd moeten worden. In de jaarrekening is echter nog de dotatie opgenomen, gebaseerd op het voorgaande plan. Het verschil bedraagt € 122.000. Dit verschil hebben wij als fout aangemerkt.

5.5. WNT-verantwoording

5.5.1. Controlebevindingen en aanbevelingen

Wij hebben de in de jaarrekening opgenomen WNT-verantwoording 2024 gecontroleerd overeenkomstig de door de minister vastgestelde [Regeling controleprotocol WNT 2024](#). Daarbij zijn door ons geen afwijkingen geconstateerd.

5.5.2. Beperkingen in de reikwijdte van onze controlewerkzaamheden

Het doel van het controleprotocol WNT is om vast te stellen of de bezoldiging van de directie en het bestuur overeenkomt met de bepalingen van de WNT en juist is gepresenteerd in de WNT-verantwoording.

Het WNT-protocol voorziet niet in het uitvoeren van controlewerkzaamheden die zekerheid geven over de verantwoorde bezoldiging in relatie tot de bezoldigingsafpraak. Dat houdt in dat wij op grond van het protocol deze werkzaamheden niet hoeven uit te voeren en ook niet uitgevoerd hebben. Wij kunnen daarom niet uitsluiten dat er verschillen zijn tussen de uitbetaalde bezoldiging en de daarover gemaakte afspraken. Bijvoorbeeld omdat wij geen weet hebben van een separaat gemaakte bezoldigingsafpraak. Het kan daardoor voorkomen dat de WNT correct is toegepast, terwijl de bezoldiging afwijkt van gemaakte afspraken. Ons is bevestigd dat er naast de arbeidsovereenkomsten geen andere bezoldigingsafspraken bestaan.

Als de in de WNT-verantwoording verantwoorde bezoldiging niet overeenkomt met uw beeld van de gemaakte afspraken of met uw eigen administratie, verzoeken wij u ons zo snel mogelijk daarover te informeren. Wij kunnen dan op grond van uw informatie onze controlebevindingen evalueren.

5.6. SiSa-verantwoording

Bij de jaarrekening 2024 voegt Wassenaar als bijlage de SiSa-verantwoording toe. Wassenaar heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage 2024 getoetst. De SiSa-verantwoording is geen onderdeel van de Verbijzonderde Interne Controle van Wassenaar.

Voor deze specifieke uitkeringen is in de wet bepaald dat de accountant in de controleverklaring opneemt of de baten en lasten (alsmede de balansmutaties) met betrekking tot specifieke uitkeringen rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit betekent dat naast het getrouwheidsoordeel bij de jaarrekening als geheel, expliciet nog een oordeel van de accountant wordt gevraagd bij de rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage. In de controle van de specifieke uitkering (SiSa) is met de komst van de rechtmatigheidsverantwoording hierin niets veranderd. Dat betekent dat wij ook in ons accountantsverslag 2024 rapporteren over de SiSa regelingen en een tabel met bevindingen opnemen per SiSa-regeling.

Het is de taak van de accountant om als onderdeel van de controle van de jaarrekening vast te stellen dat Wassenaar de SiSa-correct en volledig heeft ingevuld en aan de voorwaarden heeft voldaan.

Wij hebben tijdens onze controle de SiSa-bijlage gecontroleerd, die door Wassenaar is opgesteld, op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2024 van 20 februari 2025. Wij benadrukken dat u als Wassenaar zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage.

Wij merken op dat het aantal SiSa-regelingen nog steeds omvangrijk is. In de jaarrekening 2024 verantwoordt Wassenaar inmiddels 19 regelingen.

Wet Inburgering 2021 (SiSa-regeling G10)

Ten aanzien van de Wet Inburgering 2021 (SiSa-regeling G10) merken wij op dat de gemeente een algemeen M&O beleid heeft, maar dat dit nog specifiek gemaakt moet worden voor de Wet Inburgering. Hierdoor kon de opzet, bestaan en effectieve werking van het M&O beleid van de Wet Inburgering in 2024 niet worden vastgesteld. Voor een deel van de uitvoering van de Wet Inburgering 2021 werkt Wassenaar samen met gemeente Leidschendam-Voorburg. Wij hebben begrepen dat Wassenaar in 2025 gesprekken voert met de samenwerkingspartner om het M&O beleid voor de Wet Inburgering 2021 in te kunnen voeren.

5.6.1. **Opvang Oekraïense vluchtelingen**

Wassenaar heeft de opvang van Oekraïense vluchtelingen op de meeste bestaande locaties in 2024 voortgezet. Daarnaast is het aantal opvangplekken ook uitgebreid door onder andere het uitbreiden van een bestaande opvanglocatie. Wassenaar heeft deze aanvullende kosten apart geregistreerd en heeft de kosten gecontroleerd via interne controle en verbijzonderde interne controle op getrouwheid en rechtmatigheid. Het is uw verwachting dat de compensatie over 2024 tenminste dekkend (budgetneutraal) zal zijn. De bijdrage over 2024 heeft het Rijk nog niet vastgesteld.

Voor de vergoeding van meerkosten en de verantwoording van meerkosten in de jaarrekening 2024 van Wassenaar zijn landelijk afspraken gemaakt, onder meer in het Bekostigingsbesluit en een Verantwoordinginstructie (Oekraïne). De verantwoording over de besteding van de meerkosten eerste opvang ontheemden Oekraïne verloopt via de SiSa-systematiek (Single information, Single audit). In het Verantwoordingsoverzicht SiSa 2024 in de jaarrekening 2024 van Wassenaar legt Wassenaar verantwoording of over ontvangen bijdragen en de bestedingen.

Op grond van de regeling mag een gemeente het meerdere ontvangen normbedrag toevoegen aan het resultaat van de gemeente.

5.6.2. SiSa-bijlage

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO), artikel 5, lid 4, rapporteren wij in ons accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2024 in het kader van SiSa worden verantwoord.

Het is volgens de nota verwachtingen accountantscontrole voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van voorgeschreven verplichte tabel. Deze tabel dient door uw organisatie samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Wij hebben de SiSa bijlage van Wassenaar opgenomen in bijlage 1 bij dit accountantsverslag.

5.7. IT-beheersing

Vanuit onze controle van de jaarrekening zijn geen aanwijsbare risico's geconstateerd voor de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Onze werkzaamheden richten zich vooral op de IT-beheersingsmaatregelen die relevant zijn in het kader van onze opdracht voor het controleren van de jaarrekening. Wij benadrukken dat onze werkzaamheden zich niet richten op alle IT-risico's en -beheersingsmaatregelen, zoals bijvoorbeeld de risico's en beheersingsmaatregelen die voortvloeien uit cybercriminaliteit.

Het zwaartepunt van IT-beheersing verschuift daardoor naar toegangsbeheer en het reduceren van het risico van cybercriminaliteit. Goed toegangsbeheer vereist een rol gebaseerd toegangsmanagement, gekoppeld aan HR-systemen en de daarin opgenomen functieprofielen van medewerkers.

Wij benadrukken dat ons onderzoek van de IT-beheersingsmaatregelen in het kader van onze jaarrekeningcontrole belangrijke informatie kan geven over IT-risicogebieden van Wassenaar. Er kan echter ook sprake zijn van risicogebieden die niet door ons onderkend worden. De oorzaak hiervan is de beperkte scope van ons onderzoek (controle van de jaarrekening).

In het kader van de jaarrekeningcontrole 2024 van Wassenaar is door ons een onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van de IT-organisatie, het IT-landschap en de beheersing daarvan. Het betreft een update van het onderzoek dat voor de jaarrekeningcontrole 2023 is uitgevoerd.

Wij verwijzen naar de tabel van bijlage 2 voor onze belangrijkste bevindingen en daarbij horende aanbevelingen. Wassenaar is met een deel van de aanbevelingen al aan de slag gegaan in de organisatie.

Voor een verbreding van de scope van het onderzoek naar IT-beheersingsmaatregelen adviseren wij om met name aandacht te hebben voor kwaliteitscertificering van IT-processen, systemen en applicaties en voor beveiligingsscan's door specialisten. Desgewenst bespreken wij graag de relevante opties en de mogelijkheden die wij (vanuit ons netwerk) hierin kunnen bieden.

In algemene zin merken wij op dat publieke organisaties steeds vaker doelwit zijn van cybercriminaliteit. Uit trainingen die wij verzorgen blijkt dat organisaties vaak onvoldoende zijn voorbereid op een cyberincident (door cybercriminaliteit of anderszins). Direct hiermee samenhangende aspecten zijn de naleving van [NIS2-richtlijn](#) en de in het derde kwartaal 2025 te verwachten [Cyberbeveiligingswet](#). Wij kunnen desgewenst ondersteuning verlenen bij een evaluatie door een IT-specialist van Verstegen.

5.8. Verwerking van geconstateerde afwijkingen rechtmatigheid en getrouwheid

Er heeft naar aanleiding van onze controle een materiële correctie plaatsgevonden in de jaarstukken en enkele tekstuele aanpassingen, zoals aanpassingen met betrekking tot presentatie-, rubricerings-, en toelichtingsvereisten van het BBV, en de rechtmatigheidsverantwoording.

Inhoudelijk zijn er over de jaarrekening 2024 en de doorgevoerde correcties geen meningsverschillen geweest met uw organisatie.

Naar aanleiding van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden resteren ongecorrigeerde getrouwheidsfouten en onzekerheden in de controle groter dan de rapporteringstolerantie van € 50.000. De onderstaande tabel geeft een samenvatting van de fouten en onzekerheden ten aanzien van getrouwheid.

Betreft	Getrouwheid	
	Fout	Onzekerheid
De voorziening pensioenen wethouders is niet volledig	€ 147.000	
Niet opgenomen nagekomen facturen 2024	€ 58.000	
Onvolledige dotatie spaarvoorziening riolering	€ 122.000	
Onzekerheid volledigheid verhuren en pachten		€ 250.000
Onzekerheid toereikendheid voorziening onderhoud en aanpassingen gymnastieklokalen		€ 262.000
Sociaal domein	€ PM	€ PM
TOTAAL	€ PM	€ PM

Het totaal van de geconstateerde afwijkingen op het gebied van de getrouwheid blijft binnen de goedkeuringstolerantie voor fouten (van € 947.000) en de goedkeurings-tolerantie voor onzekerheden (van € 2.841.000). Hierdoor is de strekking van de controleverklaring 2024 goedkeurend voor getrouwheid.

Naast bovenstaande geconstateerde afwijkingen met resultaat-effect, zijn er een aantal afwijkingen in de balanspresentatie:

- In de crediteuren is voor een bedrag van € 711.000 aan posten opgenomen die betrekking hebben op 2025 en daarom tevens verantwoord zijn als vooruitbetaalde bedragen. Deze posten zijn zowel aan de activa als passiva zijde verantwoord, maar zouden aan beide zijden geëlimineerd moeten worden.
- In de crediteuren is voor een bedrag van € 58.000 aan negatieve posten opgenomen. Deze post zou als nog te ontvangen bedragen moeten worden opgenomen, waardoor zowel de activa als passiva zijde van de balans zou toenemen.
- In de materiële vaste activa is een negatief bedrag van € 455.000 opgenomen als bijdragen van derden. Aangezien de projecten nog niet zijn afgerond, zou dit bedrag als vooruitontvangen bedrag moeten worden opgenomen. Zowel de activa als passiva zijde van de balans zouden hierdoor toenemen.
- Bij de onderhoudsvoorzieningen is een bedrag van in totaal € 371.000 als eenmalige toevoeging gedoteerd. Het betreft onder andere bijdragen van derden in de kosten en de vergoeding van de BTW via de Spuk Sport. Dit betreffen voor de voorziening eigenlijk verminderingen op de lasten die uit de voorziening worden gedekt in plaats van toevoegingen. De eindstand van de voorzieningen blijft gelijk en is toereikend.

Deze afwijkingen zijn besproken met de organisatie. Vanwege de beperkte impact van de verschillen en de administratieve last om dit te corrigeren, is er voor gekozen om deze verschillen in de jaarrekening 2024 niet meer te corrigeren. Bij het opmaken van de jaarrekening 2025 zal hier wel rekening mee worden gehouden.

6. Overige onderwerpen

6.1. Naleving van wet- en regelgeving en frauderisicobeheersing

Wij betrekken bij onze controlewerkzaamheden, overeenkomstig de voor ons geldende standaarden, de naleving van wet- en regelgeving en frauderisico's. Daarbij richten wij ons op risico's die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

Wij hebben op basis van onze controlewerkzaamheden de risicofactoren voor overtredingen van wet- en regelgeving en fraude geëvalueerd. Frauderisicofactoren kunnen voortvloeien uit bijvoorbeeld leveranciersselectie, (contant) geldverkeer, bewuste beïnvloeding door college, raad en/of het management van de presentatie (jaar)cijfers teneinde een ander beeld voor te stellen dan de werkelijkheid en misbruik/oneigenlijk gebruik van bedrijfsmiddelen van Wassenaar.

Onze controle heeft geen afwijkingen van wet- en regelgeving of aanwijzingen voor fraude aan het licht gebracht.

Wassenaar heeft beleid dat gericht is op het systematisch identificeren en beheersen van deze risico's. Wij constateren dat er in de bedrijfsvoering belangrijke maatregelen zijn getroffen om dergelijke risico's te beheersen. Deze maatregelen bestaan hoofdzakelijk uit het toewijzen van taken en verantwoordelijkheden, het realiseren van functiescheiding, procedures, intern toezicht en externe controle.

Naar onze mening wordt het risico van (materiële) fraude en overtreding van wet- en regelgeving hierdoor teruggebracht. Wij adviseren hierbij nog wel om als onderdeel van het risicomanagementsysteem periodiek een separate risicoanalyse op deze thema's uit te voeren en daarbij te evalueren of er voldoende beheersingsmaatregelen zijn getroffen. Wij verwijzen hiervoor naar onze aanbevelingen die wij in onze managementletter hebben gerapporteerd.

Onze eigen controlewerkzaamheden hebben overigens geen relevante afwijkingen van wet- en regelgeving of aanwijzingen voor fraude aan het licht gebracht. Daarbij merken wij nog wel op dat van ons niet verwacht kan worden dat elke overtreding van wet- en regelgeving of fraude door ons ontdekt wordt. Dat heeft onder andere te maken met het mogelijk opzettelijke karakter van dergelijke overtredingen en fraude.

In onze gesprekken met de organisatie is bevestigd dat er geen fraude heeft plaatsgevonden en ook geen vermoeden is van fraude.

6.2. Verplichte rapportering fraude en continuïteit in onze controleverklaring

De controle van de jaarrekening van Wassenaar is aan te merken als een wettelijke controleopdracht. Dit impliceert dat wij in onze controleverklaring bij de jaarrekening rapporteren over fraude- en continuïteitsrisico's die relevant zijn geweest bij het plannen en uitvoeren van onze controlewerkzaamheden. Daarbij geven wij aan hoe wij op deze risico's hebben ingespeeld.

De rapportage van de accountant over fraude en continuïteit is in de basis geënt op de verantwoording van frauderisicobeheersingsmaatregelen en de toelichting op de continuïteitsverwachtingen in het jaarverslag. Uiteraard dient de inhoud van het jaarverslag ook op deze thema's proportioneel te zijn en een juiste en volledige voorstelling van zaken te geven.

6.2.1. Fraude

In de controleverklaring lichten wij toe dat Wassenaar niet beschikt over een actueel en geformaliseerd overkoepelend risicobeheersings- en controlesysteem. De raad heeft de verantwoordelijkheid om toezicht te houden op de fraudebeheersing. Wassenaar heeft echter wel beleid en treft waarborgen gericht op ontdekken en beperken van frauderisico's.

In 2024 heeft Wassenaar een frauderisicoanalyse vastgesteld. Wij adviseren de belangrijkste frauderisico's periodiek te actualiseren en deze in te bedden in de verbijzonderde interne controle. Wij benadrukken dat wij met onze aanbeveling vooral doelen op een praktische invulling en uitvoering, passend bij de grootte en de activiteiten van Wassenaar en passend binnen uw beschikbare capaciteit en middelen.

Meer informatie hierover is te vinden in de [NBA-Brochure Verplichte rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring bij de jaarrekening; wat betekent dit voor u als klant.](#)

6.2.2. Continuïteit

Naast rapportering over frauderisico's is rapportering over continuïteitsrisico's verplicht in de controleverklaring van de accountant bij jaarrekening van gemeenten. Wassenaar heeft in de jaarstukken inzicht gegeven in de toekomstsverwachting van de gemeente. Gemeenten kennen als overheidsorgaan feitelijk geen risico van discontinuïteit. Wel bestaat het risico dat gemeenten (tijdelijk) hun financiële zelfstandigheid verliezen en een zogenoemde artikel 12-status krijgen.

Wassenaar heeft voor het jaar 2025 een sluitende begroting gepresenteerd. Voor het begrotingsjaar 2026 is uw gemeente uitgegaan van een daling van de algemene uitkering. Het begrotingssaldo voor 2026-2028 is hierdoor negatief. Wassenaar heeft op advies van de VNG nog geen volledig compenserende maatregelen opgenomen in de begroting, om zo de effecten van het ravijnjaar zichtbaar te maken. De effecten van de voorjaarsnota van het rijk zullen een positief effect hebben op de meerjarenbegroting van Wassenaar. De provincie heeft regulier repressief toezicht op gemeente Wassenaar.

6.3. Het verloop van onze controlewerkzaamheden

Wij hebben onze controlewerkzaamheden uitgevoerd overeenkomstig de tussen Wassenaar en Verstegen opgestelde opdrachtafspraken. Ter ondersteuning daarvan zijn vooraf risicoanalyses opgesteld, werkafspraken gemaakt en zijn tussentijdse controlewerkzaamheden uitgevoerd. Met betrekking tot het controleproces 2024 constateren wij het volgende:

- De concept-jaarrekening 2024 was bij aanvang van onze jaarrekeningcontrole nog niet helemaal gereed, maar cijfermatig gereed en van goed niveau.
- De jaarrekening heeft door uw organisatie hoge prioriteit gekregen en de jaarrekeningcontrole heeft u goed voorbereid.
- De wederzijdse afspraken over planning en afronding hebben ertoe geleid dat de controle binnen de bestuurlijke planning kon worden afgerond.
- De dossiervorming als basis voor onze controle was goed op het moment van start van onze controle. Vragen en opmerkingen die wij hadden zijn goed en tijdig beantwoord.
- De samenwerking tussen uw organisatie en Verstegen is wederom goed, prettig en constructief verlopen.

Wij, zijn rekening houdend met het vorenstaande, van mening dat onze gerealiseerde tijdsbesteding en de door ons gerealiseerde controlewerkzaamheden voldoende zijn voor een kwalitatief toereikende uitvoering van onze controlewerkzaamheden, overeenkomstig de voor ons geldende controle- en overige standaarden (COS).

6.4. Onafhankelijkheid

Het waken voor onze onafhankelijkheid is primair onze eigen (vaktechnische) verantwoordelijkheid. Daarvoor treffen wij – overeenkomstig onze standaarden en interne kwaliteitsprocedures – diverse maatregelen. Op basis van de uitvoering van deze maatregelen kunnen wij bevestigen dat wij de controleopdracht voor de jaarstukken van Wassenaar op onafhankelijke wijze hebben kunnen uitvoeren en afronden.

Aanvullend daarop rapporteren wij u jaarlijks – voor uw beoordeling van onze onafhankelijkheid – de werkzaamheden die door ons zijn verricht naast het controleren van financiële verantwoordingen en het uitoefenen van onze natuurlijke adviesfunctie. Met betrekking tot het verslagjaar 2024 hebben wij geen werkzaamheden verricht naast onze controlewerkzaamheden en de direct daaruit voortvloeiende ondersteuning en ondersteuning bij rechtmatigheid.

Tot slot bevestigen wij dat geen sprake is van een langdurige betrokkenheid (zeven jaar of meer) van één van de teamleden bij de controleopdracht voor Wassenaar.

6.5. Duurzaamheid

Decentrale overheden spelen een belangrijke rol bij het realiseren van duurzaamheid in de samenleving. Door middel van een duurzaamheidsrapportage krijgen gemeenten een instrument voor het in kaart brengen van hun duurzaamheidsprestaties. Decentrale overheden zijn niet verplicht om onder de CSRD (of onder andere duurzaamheidswetgeving) te rapporteren. Decentrale overheden hebben een rol in de waardeketen van CSRD-plichtige ondernemingen. Deze ketenpartners zijn op bepaalde punten afhankelijk van informatie van decentrale overheden. In het bijzonder geldt dit voor de financiële instellingen waar decentrale overheden een groot deel van hun financiering vandaan krijgen.

Eind 2024 is de 'Handreiking Duurzaamheidsrapportage en -verantwoording voor decentrale overheden' verschenen. Deze handreiking kan Wassenaar helpen met het opzetten van een duurzaamheidsverantwoording. Advies vanuit de handreiking is om gebruik te maken van een groeimodel. Het is de bedoeling dat op sectorniveau de zogeheten dubbele materialiteitsanalyse (dubbel omdat het enerzijds gaat om de impact van de gemeente op de buitenwereld en anderzijds de impact op de eigen organisatie) wordt uitgevoerd. Hiermee krijgen organisaties collectief inzicht in de onderwerpen die het meest materieel zijn voor de organisatie en de stakeholders.

In lijn met de handreiking adviseren wij u dit onderwerp te agenderen en stapsgewijs te starten, bijvoorbeeld door de CO2 uitstoot van de gemeente inzichtelijk te maken om vervolgens reductiedoelstellingen te formuleren voor de eigen organisatie.

Wij blijven graag benadrukken dat duurzaamheid de komende jaren – in welke vorm dan ook – van toenemend belang zal zijn voor de bedrijfsvoering van overheidsorganisaties.

Dit onderstreept het belang om duurzaamheid te betrekken bij alle facetten van de bedrijfsvoering, al dan niet afgedwongen door wet- en regelgeving of belangrijke contractpartijen in de keten.

7. Slot

Wij vertrouwen erop u met dit accountantsverslag voldoende te hebben geïnformeerd over onze controlebevindingen en u van dienst te zijn geweest met de vermelde ontwikkelingen en aanbevelingen.

CONCEPT

Bijlage 1 – SiSa bijlage 2024 Wassenaar

Nr specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2024	Volg nr	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout of onzekerheid
B2	1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Fout	n.v.t.	n.v.t.
B2	2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
C62	1	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Fout	n.v.t.	n.v.t.
C62	2	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
C92	1	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Fout	n.v.t.	n.v.t.
C92	2	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
D8	1	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Fout	n.v.t.	n.v.t.
D8	2	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
D14	1	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Fout	n.v.t.	n.v.t.
D14	2	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
E85	1	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelinstallaties	Fout	n.v.t.	n.v.t.
E85	2	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelinstallaties	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G2	1	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G2	2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.

G2	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G2	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffairegebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G3	1	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G3	2	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G3	3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G3	4	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G3	5	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G3	6	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G3	7	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G3	8	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.

		schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024			
G3	9	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G3	10	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G4	1	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G4	2	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G4	3	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G4	4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G4	5	Tozo 2_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G4	6	Tozo 2_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G4	7	Tozo 3_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G4	8	Tozo 3_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G4	9	Tozo 4_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G4	10	Tozo 4_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G4	11	Tozo 5_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G4	12	Tozo 5_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G4	13	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G4	14	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.

		levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2024			
G4	15	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G4	16	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gedeerde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G10	1	Wet inburgering_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	Gemeente heeft algemeen M&O beleid, maar dit moet nog specifiek worden gemaakt voor de Wet inburgering.
G10	2	Wet inburgering_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G12	1	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G12	2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G12	3	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G12	4	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G13	1	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.

G13	2	Besteding/baten onderwijsroute_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
G13	3	Bestedingen/baten overige voorzieningen_gemeentedeel 2024	Fout	n.v.t.	n.v.t.
G13	4	Bestedingen/baten overige voorzieningen_gemeentedeel 2024	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
H4	1	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025	Fout	n.v.t.	n.v.t.
H4	2	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
H30	1	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Fout	n.v.t.	n.v.t.
H30	2	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
H35B	1	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	Fout	n.v.t.	n.v.t.
H35B	2	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
J55	1	Aanpak energiearmoede	Fout	n.v.t.	n.v.t.
J55	2	Aanpak energiearmoede	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
J94	1	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	Fout	n.v.t.	n.v.t.
J94	2	Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
K28	1	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Fout	n.v.t.	n.v.t.
K28	2	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.
M16	1	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Fout	n.v.t.	n.v.t.
M16	2	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Onzekerheid	n.v.t.	n.v.t.

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring): goedkeurend
 Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening: goedkeurend

Bijlage 2 – Belangrijkste bevindingen geautomatiseerde gegevensverwerking (IT)

IT Thema	Relevante bevinding/aanbeveling/advies
Identificatie en authenticatie (logische toegangsbeveiliging)	1. Definieer een passend wachtwoordbeleid: • Aan de hand van enkele best practices, zoals de NIST, CIS of de Microsoft Security Baseline, en stel deze formeel vast. • Implementeer dit beleid binnen de voor de gemeente relevante IT-omgeving(en). • Stel, minimaal, jaarlijks vast of het wachtwoordbeleid nog passend is en breng, daar waar nodig, de noodzakelijke wijzigingen aan. Richt binnen de Active Directory zogeheten 'event logs' in waarmee een historie van wijzigingen rondom (wachtwoord)settings (per gebruiker) wordt opgebouwd. 2. Onderzoek de mogelijkheden voor het toepassen van single-sign-on voor: • De applicaties LEEF en CiVision Middelen; • Voor de applicaties waar single-sign-on voor de applicaties LEEF en CiVision Middelen niet tot de mogelijkheden behoort; ○ Neem kennis van het (default)wachtwoordbeleid (bijvoorbeeld aan de hand van de ISO 27001 certificering en/of, bij voorkeur, ISAE 3402 en/of SOC 1/2/3 assurancerapportage) en tref passende maatregelen. ○ Onderzoek mogelijkheden voor het configureren van logging waarmee een historie van wijzigingen rondom (wachtwoord)settings (per gebruiker) wordt opgebouwd.
Autorisaties en autorisatiebeheer (logische toegangsbeveiliging)	3. Definieer ongewenste 'handelingen' (functievermenging): • Definieer, in samenwerking met de business, 'handelingen' (op zowel applicatie- als applicatie-overstijgend niveau) welke niet door één gebruiker mogen worden uitgevoerd. • Vertaal deze handelingen naar de bestaande dan wel nog, deels, te definiëren rollen en rechten. Dit resulteert in een overzicht van de 'ongewenste combinaties' van rollen en rechten, welke niet door één gebruiker zouden mogen worden uitgevoerd. 4. Stel de 'ongewenste combinaties' formeel vast, zodat het een uitgangspunt vormt voor het <i>toekennen, wijzigen en intrekken</i> van rechten binnen de IT-omgeving(en). 5. IST vs. SOLL-vergelijking: • Voer periodiek, zichtbaar, een vergelijking uit waarbij de autorisatiestructuur ('IST') wordt afgezet tegen de 'ongewenste combinaties' ('SOLL'), zodat kan worden vastgesteld of de minimaal gewenste functiescheiding wordt gewaarborgd.

IT Thema	Relevante bevinding/aanbeveling/advies
	Geef zichtbaar invulling aan de follow-up, zodat een belangrijke stap wordt gezet naar (meer) <i>preventieve</i> beheersing.
Change management	6. Kennisnemen change managementproces van (kritieke) leveranciers: - Neem, met betrekking tot de (kern)applicaties GWS4all, JOIN, LEEF, CiVision Middelen en Motion (kennis van het change managementproces van de leveranciers Centric, Decos Information Solutions, Stadsbeheer, PinkRoccade en BCS HR Software (bijvoorbeeld door het raadplegen van diens ISAE 3402 (en/of SOC 1/2/3) assurancerapport) en stel vast of dit proces (en de hierbinnen geïmplementeerde maatregelen) aansluit op de IT-uitgangspunten en risicobereidheid. 7. Passende (aanvullende) maatregelen treffen: - Tref, op basis van voornoemd inzicht, passende (aanvullende) maatregelen, zodat de functionaliteit ('supply') blijft aansluiten op de wensen ('demand') van de business (en daarmee de strategie). - Betrek de 'balans' tussen de door de betreffende IT-partner getroffen maatregelen en de eigen, aanvullende, maatregelen in het <i>Service Level Management</i> proces.
Back-up en recovery	8. Stel een passende 'RTO' en 'RPO' vast, stem dit af met de betreffende leverancier(s) en tref (indien nodig) aanvullende maatregelen: - Stel in samenspraak met de business, op basis van de proportionele IT-uitgangspunten, risicobereidheid en de minimaal te treffen maatregelen, een passende 'RTO' (Recovery Time Objective) en 'RPO' (Recovery Point Objective) vast. - Stem de 'RTO' en 'RPO' met de betreffende leveranciers af, stel vast in hoeverre deze gewaarborgd kan worden en tref, indien nodig, aanvullende maatregelen. 9. Neem kennis van de bestaande ISO certificeringen en/of, bij voorkeur, assurancerapportages (ISAE 3402 en/of SOC 1/2/3) waaruit kan worden afgeleid in hoeverre de betreffende leverancier 'in control' is. 10. Voer (minimaal) jaarlijks een restore test uit en herijk de 'RTO' en 'RPO' op basis van deze uitkomsten: - Waarborg dat, tenminste jaarlijks, een representatieve restore test wordt uitgevoerd van een volledige back-up, bij voorkeur, op basis van telkens wisselende scenario's en geef zichtbaar follow-up aan het geconstateerde.

IT Thema	Relevante bevinding/aanbeveling/advies
	• Betrek de uitkomsten van tenminste de restore test in de jaarlijks opnieuw vast te stellen 'RTO' en 'RPO'.
Service Level Management	11. Breng de IT-keten (verder) in kaart en voer een risicoanalyse uit aan de hand van de kwaliteitsaspecten: • Breng de IT-keten (verder) in kaart resulterend in een overzicht (bij voorkeur gevisualiseerd) van (uitbestede) processen, producten en/of diensten en diens leveranciers (zowel hoofd- als onderaannemers respectievelijk aanbieder applicatie en, bijvoorbeeld, het datacenter van waaruit de applicatie wordt gehost). • Voer, op basis van inzicht in de volledige IT-keten, een risicoanalyse uit waarin de kwaliteitsaspecten <i>beschikbaarheid</i>, <i>integriteit en vertrouwelijkheid</i> centraal staan en schat de kans en/of impact van mogelijke incidenten in relatie tot genoemde kwaliteitsaspecten in, resulterend in een risicobereidheid. 12. Tref, op basis van de risicobereidheid, passende maatregelen om de geïdentificeerde risico's tot een aanvaardbaar laag niveau te kunnen reduceren, zodat de 'IT-functie' van de gemeente, verder, gedegen kan worden ingericht. 13. Vertaal, op basis van de IT-uitgangspunten en risicobereidheid, de minimaal te treffen maatregelen per leverancier in zogeheten kpi's en integreer deze in de op te stellen, dan wel aan te passen, overeenkomsten (al dan niet in de vorm van een SLA). 14. Informatiebehoeften (type en frequentie) per leverancier vaststellen: • Inventariseer, per leverancier, diens beschikking over passende (ISO-)certificeringen, waaronder ISO 27001, maar ook assurance-uitingen in de vorm van ISAE 3402 en/of SOC 1/2/3 (beiden type II) en neem dit op in de informatiebehoefte. • Stem de informatiebehoefte met de leverancier af en kom, gezamenlijk, tot een passende rapportagevorm en -frequentie. • Maak, met elke leverancier, afspraken over periodieke afstemming over de (kwaliteit van de) dienstverlening, zodat verwachtingen 'ongoing' op elkaar blijven afgestemd en verrassingen worden voorkomen. 15. Breng de (verschillende) informatiestromen bij elkaar en maak een gedegen afweging tussen hetgeen de, betreffende, leverancier reeds beheerst (bijvoorbeeld langs passende ISO-certificeringen en/of assurancerapportages) en de maatregelen welke aanvullend

IT Thema	Relevante bevinding/aanbeveling/advies
	getroffen zouden moeten worden om de risico's in voldoende mate te kunnen beheersen. 16. Zorg dat het Service Level Management gepaste aandacht blijft krijgen door deze te integreren in een zogeheten 'Plan-Do-Check-Act' cycle (o.b.v. proportionaliteit)

CONCEPT